

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Środowiska

KSI.410.003.02.2016
P/16/045

**WYSTĄPIENIE
POKONTROLNE**

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/16/045 – <i>Ochrona jakości wód ujmowanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia.</i>
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Środowiska
Kontroler	Jolanta Zielińska, główny specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr KSI/11/2016 z dnia 23 maja 2016 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Urząd Gminy w Wieliszewie (dalej: „Urząd Gminy”), ul. Modlińska 1, 05-135 Wieliszew.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Paweł Andrzej Kownacki, Wójt Gminy Wieliszew (zwany dalej „Wójtem Gminy”). (dowód: akta kontroli str. 30-31)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie¹ działalność Gminy Wieliszew, w okresie 2013–2016 (I kwartał), w zakresie utrzymania należytej jakości wody ujmowanej i podawanej do sieci wodociągowej, przeznaczonej do spożycia przez ludzi, realizowaną poprzez sprawowany nadzór nad Towarzystwem Budownictwa Społecznego „Wieliszew” (dalej TBS „Wieliszew” lub TBS)².

Uzasadnienie oceny ogólnej

Powyższą ocenę uzasadniają stwierdzone liczne nieprawidłowości w realizacji zadań i obowiązków, objętych nadzorem Gminy nad Towarzystwem Budownictwa Społecznego „Wieliszew”, w szczególności polegających na:

- niewykonywaniu w latach 2013–2016 (I kwartał) obowiązków określonych w pozwoleniach wodnoprawnych, wydanych dla dwóch ujęć będących własnością Gminy, polegających na badaniu jakości surowej wody; dokonywaniu odczytów wskazań wodomierzy, pomiarów wydajności i poziomu zwierciadła wody ujęć oraz ich ewidencji w książce eksploatacji ujęcia;
- nieprowadzeniu ewidencji o ilości i jakości pobranej wody, o której mowa w art. 287 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – *Prawo ochrony środowiska*³, dalej „ustawa POŚ”;
- zaniżeniu opłat za pobór wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi oraz nieuwzględnieniu, w rozliczeniu za rok 2015, ilości wody w ujęciu Wieliszew, w okresie braku jej opomiarowania;
- nieterminowym uiszczeniu opłaty za korzystanie ze środowiska za 2014 r.;
- rozbieżności w danych o ilości pobranej wody z ujęć, wynikających z sprawozdania M-06⁴, z książki eksploatacji ujęcia oraz z wykazów zawierających informacje o ilości i jakości pobranej wody podziemnej oraz informacje o wysokości należnych opłat.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

² Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Wieliszew” Spółka z o.o. w Wieliszewie jest jednoosobową spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z 100% udziałem Gminy Wieliszew.

³ Dz. U. z 2016 r. poz. 672 z późn. zm.

⁴ Sprawozdanie o wodociągach, kanalizacji i wywozie nieczystości ciekłych gromadzonych w zbiornikach bezodpływowych.

Ponadto w zakresie wykonywanych, bezpośrednio przez Gminę, obowiązków stwierdzono następujące nieprawidłowości:

- nieprowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych, o której mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 13 września 1996 r. *o utrzymaniu czystości i porządku w gminach*⁵;
- nieuwzględnieniu stref ochronnych ujęć wody znajdujących się na terenie Gminy w *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wieliszew*;
- niewłaściwe wypełnianie obowiązku informowania mieszkańców o jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

NIK zwraca uwagę, że pomimo jednoznacznych przesłanek do utrzymania terenów ochrony pośredniej ujęć wody należących do Gminy, Gmina nie wystąpiła o ponowne ich ustanowienie po wygaśnięciu z końcem 2012 r. stref ochronnych tych ujęć. Nie dokonywano także kontroli częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych funkcjonujących na terenie Gminy. Powyższe zaniechania zwiększają ryzyko niekorzystnych zmian w jakości wody ujmowanej do zaopatrzenia ludności.

III. Wyniki kontroli

1. Stosowanie ograniczeń w użytkowaniu wód i powierzchni ziemi związanych z ustanowieniem strefy ochronnej ujęcia wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi

1.1. Realizacja zadań wynikająca z ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody.

Opis stanu faktycznego

Na terenie Gminy Wieliszew, według danych przedłożonych w Urzędzie Gminy, było zlokalizowanych pięć ujęć wody⁶ przeznaczonej do spożycia. Dwa z nich, tj. w Wieliszewie (ujęcie Wieliszew) i w Janówku Pierwszym (ujęcie Janówek I), były własnością Gminy Wieliszew, a pozostałe trzy stanowiły własność: PAN⁷, jednostki wojskowej oraz MPWIK⁸ w Warszawie (ujęcie wód powierzchniowych). Dwa ujęcia Gminy były eksploatowane przez Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Wieliszew” Spółka z o.o., któremu Wójt Gminy, decyzją z dnia 1 października 2011 r.⁹, udzielił zezwolenia na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków na obszarze Gminy Wieliszew¹⁰. TBS „Wieliszew” zostało zobowiązane do prowadzenia działalności objętej ww. zezwoleniem na zasadach określonych w ustawie z dnia 7 czerwca 2001 r. *o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków*¹¹ oraz na warunkach ustalonych w przepisach wykonawczych do tej ustawy. W szczególności TBS zobowiązano do zapewnienia wysokiej jakości świadczonych usług, niezawodności zbiorowego zaopatrzenia w wodę, przestrzegania wymagań ograniczania szkodliwego oddziaływania na środowisko, zapewnienia zdolności posiadanych urządzeń do realizacji dostaw wody do odbiorców w wymaganych ilościach i pod odpowiednim ciśnieniem, a także do zapewnienia należytej jakości dostarczanej wody. Ponadto TBS zobowiązane było do prowadzenia systematycznej kontroli jakości dostarczanej wody.

(dowód: akta kontroli str. 135-149, 207-210, 216-217, 336-347)

⁵ Dz. U. z 2016 r. poz. 250.

⁶ Po dwa ujęcia w Wieliszewie i w Janówku Pierwszym oraz jedno ujęcie w Górze.

⁷ Polska Akademia Nauk.

⁸ Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji S.A. w Warszawie.

⁹ Decyzja Nr 1/2011.

¹⁰ Przedmiotem działalności w zakresie zezwolenia jest działalność polegająca na poborze, uzdatnianiu i dostarczaniu wody oraz działalność polegająca na odprowadzaniu i oczyszczaniu ścieków.

¹¹ Dz. U. z 2015 r. poz. 139 z późn. zm.

Zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym Urzędu Gminy Wieliszew¹², do kompetencji Wójta należy sprawowanie nadzoru nad działalnością m.in. TBS.

(dowód: akta kontroli str. 40, 92-93)

Zgodnie z pozwoleniami wodnoprawnymi na pobór wody, średniodobowa wydajność ujęcia Wieliszew wynosiła 3.200 m³ a maksymalna dobową 200 m³, natomiast ujęcia Janówek I odpowiednio 1.492 m³ i 75 m³. W Urzędzie Gminy nie posiadano danych na temat wydajności pozostałych trzech ujęć wody, znajdujących się na terenie Gminy.

(dowód: akta kontroli str. 211-215, 260)

Oba ujęcia, należące do Gminy, nie posiadały w kontrolowanym okresie ustanowionych stref ochronnych, które wygasły z dniem 31 grudnia 2012 r., na podstawie art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo wodne oraz niektórych innych ustaw¹³. Gmina nie posiadała danych na temat stref ochronnych pozostałych trzech ujęć wody, znajdujących się na terenie Gminy.

Strefa ochronna dla ujęcia Janówek I, ustanowiona z urzędu decyzją Wojewody Warszawskiego¹⁴, obejmowała strefę ochrony bezpośredniej i teren wewnętrzny strefy ochrony pośredniej o wymiarach 50 x 80 m oraz teren zewnętrzny ochrony pośredniej. Na terenie strefy ochrony bezpośredniej oraz terenie wewnętrznej strefy ochrony pośredniej ustalono zakaz:

- przebywania osób nieupoważnionych;
- budowy urządzeń niezwiązanych bezpośrednio z poborem wody;
- wykonywania czynności niezwiązanych bezpośrednio z eksploatacją ujęcia.

Na terenie zewnętrznej ochrony pośredniej wprowadzony został zakaz:

- wprowadzania nieoczyszczonych ścieków do gruntu;
- przechowywania i składowania odpadów popromieniotwórczych;
- budowy osiedli mieszkaniowych bez kanalizacji zbiorczej;
- lokalizowania ferm chowu zwierząt;
- lokalizowania magazynów produktów ropopochodnych i innych substancji chemicznych oraz rurociągów do ich transportu;
- lokalizowania cmentarzy i grzebania zwierząt;
- lokalizowania nowych ujęć wodnych.

Ponadto na właściciela ujęcia nałożono zobowiązanie: „(...) granice stref ochronnych należy wprowadzić do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego i oznakować w terenie, a także wprowadzić odpowiednie zapisy do Ksiąg wieczystych użytkowników działek wchodzących w zasięg strefy ochrony pośredniej ujęcia.”

(dowód: akta kontroli str. 192-197, 260, 291-292, 335)

Uzasadnienie do pozwolenia wodnoprawnego z dnia 6 sierpnia 2009 r. na pobór wód z ujęcia Janówek I nie zawiera zapisów odnoszących się do stref ochronnych ustanowionych decyzją z dnia 3 marca 1998 r. Również w operacie wodnoprawnym, wykonanym w czerwcu 2009 r., nie odniesiono się do kwestii stref ochronnych. Natomiast w dokumentacji hydrogeologicznej opracowanej we wrześniu 2005 r. ustalono, że „(...) w celu przeciwdziałania pogorszeniu się jakości wody winna być ustanowiona strefa ochronna zgodnie z ustawą Prawo wodne. (...) Jeżeli chodzi o strefę ochrony pośredniej należy zastosować się do opracowania strefy ochrony ujęcia wód podziemnych (...) z grudnia 1997 r.”. W ww. opracowaniu, w ramach zaleceń użytkownika terenów stref,

¹² Nadanym zarządzeniem Wójta Gminy Wieliszew Nr 24/11 z dnia 30 marca 2011r. oraz Nr 60/2014 r. z dnia 30 czerwca 2014 r.

¹³ Dz. U. Nr 32, poz. 159 z późn. zm.

¹⁴ Decyzja nr 1/98 z dnia 3 marca 1998 r.

określono zakazy¹⁵, które powinny zostać wprowadzone dla ochrony ujęcia, w obrębie wyznaczonej strefy pośredniej zewnętrznej.

W wyniku analizy operatu wodnoprawnego stwierdzono, że dwie studnie ujęcia Janówek I wybudowane zostały w utworach czwartorzędowych, charakteryzujących się dużą zmiennością miąższości, wykształcenia i rozprzestrzeniania. Na terenie ujęcia występuje jedna warstwa wodonośna o swobodnym zwierciadle wody, które znajduje się na głębokości 2,7 m p.p.t.

(dowód: akta kontroli str. 201-202, 211-212, 218-234, 748-749)

W toku kontroli nie przedłożono materiałów dokumentujących ustanowienie strefy ochronnej dla ujęcia Wieliszew.

W uzasadnieniu do pozwolenia wodnoprawnego z dnia 15 kwietnia 2008 r. dla ujęcia Wieliszew określono, że wokół studni nr 2, 3 i 5 został wyznaczony teren ochrony bezpośredniej o wymiarach 20 x 20 m. Studnia nr 4 znajduje się na terenie SUW o wymiarach 45 x 117 m i dla niej nie przewiduje się wyznaczenia oddzielnej strefy ochrony bezpośredniej. W aneksie do dokumentacji hydrogeologicznej, sporządzonym w maju 1997 r. dotyczącym studni nr 4, opracowano projekt geologiczny stref ochronnych ujęcia. Gmina nie posiadała dokumentacji hydrogeologicznej dla ujęcia, pomimo iż dokumentacja ta była załączana do wniosku o wydanie pozwolenia wodnoprawnego¹⁶.

Wójt Gminy w wyjaśnieniach podał m.in., że: „W związku z wydaną decyzją nr 73/2008 przez Starostę Legionowskiego z dn. 15.04.2008 r. (...) orzekającego o udzieleniu pozwolenia wodnoprawnego został wyznaczony teren ochrony bezpośredniej (...). Obecnie przygotowywane są dokumenty w celu ustanowienia strefy bezpośredniej do Starosty Legionowskiego (...). Nie ustanowiono strefy pośredniej, gdyż ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (...) nie nakłada takiego obowiązku. Zgodnie z art. 52 ust. 3 ww. ustawy „dopuszcza się ustanowienie strefy ochronnej obejmującej wyłącznie teren ochrony bezpośredniej.”.

(dowód: akta kontroli str. 213-215, 238-258, 551)

W operacie wodnoprawnym¹⁷ do uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na pobór wody z ujęcia Wieliszew określono, że „w celu przeciwdziałaniu pogorszenia się jakości wody winna być ustalona strefa ochronna. Z uwagi na brak w nadkładzie warstw słabo przepuszczalnych zachodzi konieczność ustanowienia strefy ochrony bezpośredniej i pośredniej.”. W operacie wodnoprawnym określono, że cztery studnie ujęcia wody w Wieliszewie są zlokalizowane w utworach czwartorzędowych, w których (do głębokości ok. 60 m) występuje jeden zasadniczy poziom wodonośny. Swobodne zwierciadło wody występuje na głębokości 3 – 4 m p.p.t.

(dowód: akta kontroli str. 213-215, 238-258)

Zastępca Wójta Gminy wyjaśnił, że „po szczegółowym zapoznaniu się z dokumentacją hydrogeologiczną dotyczącą ujęcia wody na terenie SUW Wieliszew można stwierdzić, że nie zachodzą przesłanki zwalniające z wyznaczenia również strefy ochrony pośredniej.”.

(dowód: akta kontroli str. 724-725)

W wyniku oględzin ujęcia Wieliszew¹⁸ i ujęcia Janówek I ustalono, że grunty w wygradzonych granicach ujęć nie są użytkowane na inne cele niż związane eksploatacją wody, a teren jest

¹⁵ Zakaz: wprowadzania nieoczyszczonych ścieków do gruntu; przechowywanie i składowanie odpadów promieniotwórczych; budowa osiedli mieszkaniowych bez kanalizacji zbiorczej; lokalizowanie ferm chowu zwierząt; lokalizowanie magazynów produktów ropopochodnych i innych substancji chemicznych oraz rurociągów do ich transportu; lokalizowanie wysypisk i wylewisk odpadów komunalnych i przemysłowych; lokalizowanie cmentarzy i grzebanie zwierząt; lokalizowanie nowych ujęć wodnych wymagających pozwolenia wodnoprawnego.

¹⁶ Zastępca Wójta Gminy wyjaśnił, że nie odnaleziono dokumentacji hydrogeologicznej według stanu na dzień 7 lipca 1980 r., aneksu do ww. dokumentacji ani ewentualnie później sporządzonej.

¹⁷ Sporządzonym w lutym 2008 r.

¹⁸ W dniu oględzin dostęp do studni nr 3 i 5 był poważnie utrudniony ze względu na warunki terenowe (studnie położone są na podmokłym terenie, gdzie jest wysoki poziom wód gruntowych i tworzy bagnisty i częściowo zalany obszar w wyniku ukształtowania terenu (niecka) oraz występują gliny) oraz padający deszcz i zarośnięty zielenią teren. Wobec powyższego zrezygnowano z wykonania oględzin studni nr 2 i 3.

zagospodarowany zielenią. Wody opadowe z terenu SUW Wieliszew odprowadzane są do systemu kanalizacji deszczowej i następnie do zbiornika wód deszczowych, skąd po przefiltrowaniu są odprowadzane do Kanału Komornickiego. Natomiast w SUW Janówek I wody opadowe z budynku technologicznego i terenu utwardzonego odprowadzane są do gruntu. Ścieki z urządzeń sanitarnych ujęcia Wieliszew są odprowadzane do zbiornika bezodpływowego, a ścieki z ujęcia Janówek I są odprowadzane do sieci sanitarnej.

Stwierdzono, że ścieki sanitarne ze zbiornika bezodpływowego¹⁹ ujęcia wody Wieliszew nie były (w okresie kontrolowanym) okresowo wywożone do oczyszczalni ścieków, zgodnie z trybem postępowania, określonym w operacie wodnoprawnym.

Zastępca Wójta Gminy wyjaśnił m.in., że ścieki sanitarne nie były wywożone wozem asenizacyjnym, „ponieważ na stacji jest zatrudniony jeden pracownik, który nie produkuje dużej ilości ścieków. W związku z tym nie ma potrzeby częstego wywożenia ścieków sanitarnych.”

(dowód: akta kontroli str. 459, 458-459, 619-625, 634, 763)

Studnie w ujęciu wody w Janówku I wraz z SUW były wspólnie wygrozione, studnia nr 5 ujęcia wody Wieliszew osobno ogrodzona oraz SUW Wieliszew wraz ze studnią nr 4 posiadają wspólne ogrodzenie. Wszystkie ogrodzenia są pełne i uniemożliwiają łatwe przedostawanie się niepowołanych osób i zwierząt na teren ujęcia (ogrodzenie w dobrym stanie technicznym).

(dowód: akta kontroli str. 619-625, 634)

Tereny ujęć są monitorowane przez firmę ochraniarską. Dodatkowo, przy każdym władze przy studni, zamontowane zostały czujniki otwarcia pokrywy studni. W trakcie oględzin stwierdzono, że teren ujęć nie został oznakowany.

(dowód: akta kontroli str. 434-446, 619-625, 634, 725)

W latach 2013 – 2016 (I kwartał), ujęcia wody zarządzane przez TBS zostały poddane ośmiu kontrolom²⁰, przeprowadzonym przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Legionowie w zakresie higieny komunalnej. W wyniku powyższych kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości oraz nie wydano doraźnych zaleceń.

(dowód: akta kontroli str. 292, 296-327)

1.2. Zapobieganie lub ograniczenie negatywnego wpływu źródeł zanieczyszczenia środowiska na jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Opis stanu faktycznego

W obowiązującym, w okresie objętym kontrolą, *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wieliszew*²¹ (dalej „Studium”), w punkcie *Ochrona wód podziemnych* zapisano m.in., że cała Gmina Wieliszew znajduje się w strefie wysokiej ochrony wód podziemnych. Wschodnie tereny Gminy leżą w obrębie Strefy A₂ zagrożonej zanieczyszczeniami z powierzchni terenu (czas przesączania wynosi 0-5 lat) i w obrębie tej strefy obowiązuje zakaz lokalizacji inwestycji, które mogą zanieczyścić wody podziemne. Dla ochrony pośredniej studni głębinowych zlokalizowanych na terenie Gminy Wieliszew mają także zastosowanie potencjalne ograniczenia określone w art. 54 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – *Prawo wodne*²². Przywołano również nakazy dotyczące terenu stref ochrony bezpośredniej określone w art. 53 ww. ustawy.

¹⁹ Pojemność zbiornika bezodpływowego przeznaczonego na ścieki sanitarne w SUW Wieliszew wynosi 1,5 m³.

²⁰ W 2013 r. przeprowadzona została jedna kontrola w dniu 25 kwietnia 2013 r. w SUW Janówek I; w 2014 r. – dwie kontrole w dniu 17 marca 2014 r. i 27 marca 2014 r. odpowiednio w SUW Wieliszew i SUW Janówek I; w 2015 r. – cztery kontrole w SUW Wieliszew w dniu 2 marca 2015 r. i 12 października 2015 r. oraz w SUW Janówek I w dniu 26 marca 2015 r. i 3 września 2015 r.; a także w dniu 7 marca 2016 r. w SUW Wieliszew i w SUW Janówek I.

²¹ Uchwalone uchwałą nr XXXVII/373/2013 Rady Gminy z dnia 5 grudnia 2013 r.

²² Dz. U. z 2015 r. poz. 469 z późn. zm.

Projekt *Studium* uzyskał pozytywną opinię Dyrektora Regionalnego Ochrony Środowiska w Warszawie (RDOŚ), Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Legionowie (PPIS) oraz uzgodnienie z Dyrektorem Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie (Dyrektor RZGW).

W miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego (mpzp) wsi Janówek²³, na terenie gdzie znajduje się ujęcie wody podziemnej, naniesione są strefy ochrony pośredniej: wewnętrzna i zewnętrzna. Ustalono także przeznaczenie terenu znajdującego się na obszarze strefy ochrony bezpośredniej i pośredniej, zgodne z postanowieniami decyzji Wojewody Warszawskiego²⁴ o ustanowieniu strefy ochronnej dla ujęcia wody w SUW Janówek I.

(dowód: akta kontroli str. 151-167,181-197, 459, 467, 725)

Na obszarach w pobliżu ujęcia Wieliszew, nieobjętych mpzp, zostały wydane dwie decyzje o warunkach zabudowy²⁵, w których określono m.in., że należy spełnić w szczególności warunki przepisów ustawy POŚ oraz ustawy – *Prawo wodne*. Planowane inwestycje dotyczyły budowy budynku magazynowo-biurowego wraz z dojazdami, dojazdami i niezbędną infrastrukturą techniczną oraz budowy czterech wielorodzinnych budynków mieszkalnych, garażu podziemnego, komunikacji i towarzyszącej infrastruktury. W decyzjach ustalono m.in. zakaz wprowadzanie nieoczyszczonych ścieków do wód powierzchniowych i gruntu oraz nakaz spełnienia (przy projektowaniu inwestycji) w szczególności warunków przepisów m.in. ustawy POŚ i ustawy *Prawo wodne*. Określono m.in., że zaopatrzenie w wodę nastąpi na warunkach określonych przez Zarządcę sieci, w przypadku jednej decyzji – do sieci wodociągowej przyłączem kanalizacji sanitarnej do sieci zbiorczej kanalizacji sanitarnej, a w przypadku drugiej decyzji – do systemu kanalizacji obrzeża Jeziora Zegrzyńskiego, odprowadzenie ścieków deszczowych – na teren własnej działki.

(dowód: akta kontroli str. 644, 661-622, 659-693)

W okresie objętym kontrolą, dla trzech przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko²⁶, zlokalizowanych w odległości do 100 m od terenu ujęcia Wieliszew, Wójt Gminy, po uzyskaniu pozytywnych opinii RDOŚ i PPIS, stwierdził brak potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko oraz wydał decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji przedsięwzięcia.

(dowód: akta kontroli str. 292, 374-453, 480-493)

Na koniec 2015 r. na terenie Gminy przyłącza kanalizacyjne posiadało 1630 budynków/gospodarstw²⁷, tj. 40,4% wszystkich nieruchomości w Gminie Wieliszew, a z sieci kanalizacyjnej korzystało ok. 70% mieszkańców gminy. Długość sieci sanitarnej, na koniec 2015 r., wyniosła 53,35 km. Urząd Gminy nie posiadał danych dotyczących liczby nieruchomości podłączonych do kanalizacji sanitarnej zlokalizowanej na terenach ochrony pośredniej²⁸ ujęć wody Wieliszew i Janówek I, które wygasły z końcem 2012 r

(dowód: akta kontroli str. 293-294, 696-705)

²³ Zatwierdzonym uchwałą nr 301/XXX/98 Rady Gminy Wieliszew z dnia 16 kwietnia 1998 r.

²⁴ Nr 1/98 z dnia 3 marca 1998 r.

²⁵ Dla inwestycji zlokalizowanych na obszarze strefy ochrony pośredniej, określonej w załączniku graficznym do Aneksu do dokumentacji hydrogeologicznej ujęcia Wieliszew.

²⁶ Przedsięwzięcia polegały na:

- przebudowie drogi powiatowej nr 1818W na odcinku o długości ok. 4 km od granicy miasta Legionowa do drogi powiatowej do drogi wojewódzkiej nr 631 w Wieliszewie, z wyłączeniem mostu na Kanale Bródnowskim;
- rozbudowie Szpitala Onkologicznego w Wieliszewie o skrzydło z oddziałami łóżkowymi, oddziałem chemioterapii, częścią dydaktyczną, częścią naukowo-badawczą, hotelem oraz podjazdem karetek i towarzyszącą infrastrukturą techniczną uzbrojenia terenu;
- rozbudowie i przebudowie fragmentu Szpitala Onkologicznego w Wieliszewie
 - na potrzeby podjazdu karetek wraz z kardiologiczną izbą przyjęć oraz pracownią hemodynamiki;
 - rozbudowa istniejącego parkingu dla samochodów osobowych o 70 – 80 miejsc postojowych;
 - rozbudowa Szpitala Onkologicznego o 1 – 2 pracownie radioterapii.

²⁷ Według sprawozdania RRW-2 z realizacji inwestycji w zakresie wodociągów i sanitacji wsi w 2015 r.

²⁸ Określonej, dla ujęcia Wieliszew, w aneksie do dokumentacji hydrogeologicznej sporządzonym w maju 1997 r. oraz w wygasłej strefie ochronnej dla ujęcia Janówek I.

Według sprawozdania RRW-2, na koniec 2015 r., na terenie Gminy było pięć indywidualnych wiejskich oczyszczalni ścieków.

(dowód: akta kontroli str. 460, 697-705)

W Urzędzie Gminy posiadano zbiorcze dane dotyczące firm oraz ilość odebranych ścieków bytowych dla 2013 r. Za lata 2014–2015 brak było zbiorczych zestawień w ww. zakresie. Według zestawienia za 2013 r. ilość odebranych ścieków bytowych przez firmy świadczące usługi w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych, wyniosła 51,2 tys. m³.

W okresie objętym kontrolą Gmina nie prowadziła ewidencji zbiorników bezodpływowych ani kontroli częstotliwości ich opróżniania. Przeprowadzanie kontroli w zakresie zbiorników bezodpływowych planowane jest od połowy 2016 r. jednocześnie z kontrolą podpisanych deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, na podstawie zarządzenia Nr 69/2016 Wójta Gminy Wieliszew z dnia 7 czerwca 2016 r. w sprawie wprowadzenia procedury przeprowadzania kontroli przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska na terenie Gminy Wieliszew.

(dowód: akta kontroli str. 293-294, 447-448, 450-453, 458, 480-493, 642-643, 696-705, 706-713)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności Gminy w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Nieprowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych.

Zgodnie z art. 3 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 13 września 1996 r. *o utrzymaniu czystości i porządku w gminach*²⁹, gminy prowadzą ewidencję zbiorników bezodpływowych w celu m.in. kontroli częstotliwości odpowiednio ich opróżniania i sposobu pozbywania się komunalnych osadów ściekowych.

W toku kontroli stwierdzono, że w Urzędzie Gminy Wieliszew nie była prowadzona przedmiotowa ewidencja.

Zastępca Wójta Gminy w wyjaśnieniach podał m.in., że *„W chwili obecnej trudno jest wyjaśnić przyczynę nie prowadzenia i nie posiadania ewidencji zbiorników bezodpływowych na ścieki na terenie Gminy Wieliszew. (...) Gmina otrzymuje od firm prowadzących usługi w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych informacje o podpisanych z właścicielami nieruchomości umowach na odbiór ścieków. Nie były one wpisywane do jednolitej ewidencji, ale są one udokumentowane i znajdują się w posiadaniu urzędu. Obowiązek ten będzie realizowany poprzez kontrolę zbiorników planowaną jednocześnie z kontrolą podpisanych deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Kontrole takie planowane są w drugiej połowie roku 2016 i w roku 2017, a przygotowanie ich rozpoczęło się w styczniu 2016 r. Obecnie pracownicy będą dysponowali legitymacjami służbowymi uprawniającymi ich do wejścia na teren nieruchomości, zgodnie ze stosownymi Zarządzeniami Nr 68 i Nr 69 podpisanymi w dniu 7 czerwca 2016 r. (...). Informacje od firm prowadzących usługi w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych nie zawierają informacji na temat pojemności zbiorników bezodpływowych oraz oczyszczalni oraz częstotliwości ich opróżniania. (...) Gmina w okresie od 1 stycznia 2013 r. do 30 czerwca 2013 r. prowadziła rejestr umów właścicieli nieruchomości zawieranych z firmami posiadającymi zezwolenia na odbieranie odpadów komunalnych w programie, do którego obecnie nie ma dostępu. Od 1 lipca 2013 r. funkcjonuje nowy system gospodarowania odpadami, gdzie formą umów są składane przez właścicieli nieruchomości deklaracje o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Przedłożenie takiego wykazu jest niemożliwe ze względu na dużą ilość dokumentów.”*

(dowód: akta kontroli, str. 293, 447-448, 458, 642-643, 726)

2. Nieuwzględnienie stref ochronnych ujęć wody znajdujących się na terenie Gminy w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wieliszew.

²⁹ Dz. U. z 2016 r. poz. 250.

W ww. Studium, uchwalonym przez Radę Gminy w 2013 r., jedynie wymieniono ujęcia znajdujące się na terenie Gminy oraz zapisano, że cała Gmina Wieliszew znajduje się w strefie wysokiej ochrony wód podziemnych. Na podstawie art. 10 ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym³⁰ w związku z art. 51–55 ustawy – Prawo wodne, w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego powinny zostać uwzględnione wszystkie ujęcia wody wraz z ich strefami ochronnymi.

Zastępca Wójta Gminy w wyjaśnieniach podał m.in., że „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wieliszew, uchwalone uchwałą nr XXXVII/373/2013 Rady Gminy Wieliszew z dnia 5 grudnia 2013 roku zostało opracowane na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Artykuł 10 ust. 1 i 2 w/w ustawy określa zakres zagadnień objętych w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Określający zakres przedmiotowy studium, wprowadza orientacyjny podział na uwarunkowania oraz kierunki zagospodarowania między innymi kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej (art.10 ust.2 pkt 5)

Studium będący załącznikiem nr 1 do ww. uchwały zawiera zapisy w zakresie zaopatrzenia w wodę (str. 50 i 51, 101, 102) oraz planszę między innymi pt. ”Kierunki rozwoju- Infrastruktura techniczna” (...).

(dowód: akta kontroli, str. 151-167, 459)

Uwagi dotyczące badanej działalności

NIK zwraca uwagę, że ujęcia wody Wieliszew i Janówek I nie posiadają ustanowionych stref ochronnych, po ich wygaśnięciu z dniem 31 grudnia 2012 r.

Z analizy dokumentacji posiadanej przez Gminę wynika, że tereny obu ujęć nie posiadają warstw słabo przepuszczalnych, które stanowią naturalną ochronę dla warstw wodonośnych. Wskazuje to na konieczność ustanowienia, w ramach stref ochronnych, terenu ochrony pośredniej. Zostało to podkreślone zarówno w operatach wodnoprawnych ujęć, jak i w dokumentacji hydrogeologicznej dotyczącej ujęcia Wieliszew. Gmina nie podjęła działań w celu ponownego ustanowienia stref ochronnych dla ww. ujęć, tym samym nie zapewniła ich ochrony (teren ochrony bezpośredniej) oraz nie przeciwdziałała wysokiemu ryzyku potencjalnego zanieczyszczenia ujmowanych wód przeznaczonych do spożycia przez ludzi poprzez wystąpienie o ustanowienie terenu ochrony pośredniej i ustalenie związanych z tym terenem zakazów i ograniczeń.

(dowód: akta kontroli str.192-197, 202,-203, 213-215, 238-258, 292, 335)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

2. Przestrzeganie warunków korzystania z wód określonych w pozwoleniu wodnoprawnym na pobór wód

2.1. Realizacja obowiązków dotyczących korzystania z wód, określonych w pozwoleniu wodnoprawnym na pobór wód.

Opis stanu faktycznego

Ujęcia wody, będące własnością Gminy, posiadały aktualne pozwolenia wodnoprawne na pobór wód podziemnych wydane w 2008 r. (Wieliszew) i 2009 r. (Janówek I) przez Starostę Legionowskiego na okres 20 lat³¹.

(dowód: akta kontroli str. 211-215)

W toku kontroli ustalono, że nie wszystkie obowiązki, wynikające z pozwoleń wodnoprawnych, były w pełni zrealizowane.

³⁰ Dz. U. z 2016 r. poz. 778 z późn. zm.

³¹ Decyzja Starosty Legionowskiego Nr 73/2008 z dnia 15 kwietnia 2008 r., Decyzja Starosty Legionowskiego Nr 154/2009 z dnia 6 sierpnia 2009 r.

Wójt Gminy został zobowiązany do:

- prowadzenia dokumentacji pracy ujęcia;
- utrzymywania w należytym stanie technicznym i sanitarnym urządzeń studzienno-pompowych, służących do poboru i rozprowadzania wody;
- bezzwłocznego, w przypadku uszkodzenia urządzenia pomiarowego, usunięcia awarii; informację o uszkodzeniu należy wpisać do książki eksploatacji ujęcia;
- poboru wody nieprzekraczającego zatwierdzonych zasobów;
- rejestracji poboru wody oraz dokonywania pomiarów zwierciadła wody w studniach i prowadzenia ewidencji odczytów wskazań wodomierza oraz dokonanych pomiarów w książce eksploatacji ujęcia;
- wykonywania badania jakości wody.

Ponadto, w ww. pozwoleniach wodnoprawnych, nałożony został na Gminę obowiązek dokonywania pomiarów zwierciadła wody w studniach (statycznego – podczas przerwy w pracy pompy oraz dynamicznego – w czasie pracy pompy) raz na kwartał (dla ujęcia Janówek I) oraz minimum dwa razy do roku: w kwietniu oraz październiku (dla ujęcia Wieliszew). Wyniki pomiarów należało wpisywać do książki eksploatacji ujęcia. W przypadku wystąpienia zmian warunków i sposobu wykorzystania pozwolenia, Gmina została zobowiązana do poinformowania organu wydającego pozwolenie wodnoprawne o tym fakcie, w terminie jednego miesiąca.

(dowód: akta kontroli str. 211-215, 262-287, 336-347)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności Gminy w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowości:

1. Wójt Gminy nie zapewnił skutecznego nadzoru nad realizacją przez TBS, obowiązków określonych w pozwoleniach wodnoprawnych na pobór wód. Brak skutecznego nadzoru spowodował wystąpienie następujących nieprawidłowości:

1) Niewykonywanie obowiązków określonych w pozwoleniu wodnoprawnym dla ujęcia Wieliszew.

W ww. pozwoleniu Starosta Legionowski nałożył m.in. obowiązki:

- a. wykonywania badań jakości surowej wody, minimum jeden raz w roku, w zakresie: barwa, mętność, zapach, odczyn Ph, przewodność, smak, azotyny, azotany, siarczany, żelazo, mangan;
- b. dokonywania, 1 raz w miesiącu, odczytu wskazań wodomierzy oraz prowadzenia ewidencji wskazań wodomierzy w książce eksploatacji ujęcia;
- c. przeprowadzania pomiarów wydajności oraz poziomu zwierciadła wody ujęcia (statycznego – podczas przerwy w pracy pompy i dynamicznego – czasie pracy pompy) – minimum dwa razy w roku: w kwietniu oraz październiku; wpisywanie wyników pomiarów do książki eksploatacji ujęcia.

NIK stwierdził, na podstawie dokumentów przekazanych przez Gminę, że w badanym okresie nie zostały wykonane następujące obowiązki:

- a. badania azotynów, azotanów, żelaza i manganu w 2013 r., zapachu w 2013 r. i 2014 r. oraz siarczanów w 2013 r., 2014 r. i 2015 r.;
- b. prowadzenia ewidencji w książce eksploatacji ujęcia (w ramach badanego okresu) od dnia 1 stycznia 2013 r. do dnia 14 lipca 2015 r. wskazań wodomierzy jeden raz w miesiącu. Dopiero od dnia 15 lipca 2015 r. ewidencja ta spełnia wymogi pozwolenia wodnoprawnego w tym zakresie;
- c. dokonania wpisów pomiarów wydajności pracy pompy w październiku 2013 r., kwietniu 2014 r., październiku 2014 r., kwietniu 2015 r., a także w całym badanym okresie, a także poziomu zwierciadła wody ujęcia (statycznego – podczas przerwy w pracy pompy i dynamicznego – w czasie pracy pomp).

- 2) Niewykonywanie obowiązków określonych w pozwoleniu wodnoprawnym dla ujęcia Janówek I.

W ww. pozwoleniu Starosta Legionowski nałożył m.in. obowiązki:

- a. wykonywania badań jakości surowej wody, minimum jeden raz w roku, w zakresie: barwa, mętność, odczyn Ph, przewodność, zapach, smak, amonowy jon, azotyny, azotany, chlor wolny, żelazo, mangan;
- b. rejestracji średniego dobowego i miesięcznego poboru wody oraz prowadzenia ewidencji odczytu wodomierzy w książce eksploatacji ujęcia;
- c. przeprowadzania raz na kwartał pomiarów poziomu zwierciadła wody w studniach (statycznego – podczas przerwy w pracy pompy i dynamicznego – czasie pracy pompy); wpisywania wyniki pomiarów do książki eksploatacji ujęcia.

NIK stwierdził, na podstawie dokumentów przekazanych przez Gminę, że w badanym okresie nie zostały wykonane następujące obowiązki:

- a. badania azotynów, azotanów, żelaza i manganu w 2013 r., zapachu w 2013 r. i 2014 r.;
- b. prowadzenia w książce eksploatacji ujęcia ewidencji dobowych poborów wody (zapisy odczytu wodomierza); nie wszystkie odczyty spełniały wymóg prowadzenia ewidencji miesięcznego poboru wody;
- c. dokonania wpisów pomiarów poziomu zwierciadła wody w studniach (statycznego – podczas przerwy w pracy pompy i dynamicznego – w czasie pracy pomp).

Wójt Gminy Wieliszew podał w wyjaśnieniach, że „*fakt nie wykonywania uprawnień w zakresie wykonywania badania w SUW Wieliszew (badania azotynów, azotanów, żelaza i manganu w 2013 r., zapachu w 2013 r. i 2014 r. oraz siarczanów w 2013 r., 2014 r. i 2015 r.) i SUW Janówek I (badania azotynów, azotanów, żelaza i manganu w 2013 r., zapachu w 2013 r. i 2014 r.) oraz nie sporządzania raportów dobowych, miesięcznych w książce eksploatacji ujęcia i brak wpisów pomiarów poziomu zwierciadła wody w studniach nie wynikała z umyślnego działania, a był rezultatem przeoczenia.*”

(dowód: akta kontroli, str. 262-287, 336-347, 496).

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

3. Wykonywanie obowiązków sprawozdawczo-informacyjnych dot. wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi

3.1. Sporządzanie i przekazywanie sprawozdań dotyczących gospodarowania wodą przeznaczoną do spożycia przez ludzi.

Opis stanu faktycznego

Na podstawie dokumentów przedłożonych przez Gminę ustalono, że w okresie objętym kontrolą corocznie przekazywano terminowo (do 31 marca następnego roku), do Urzędu Marszałkowskiego w Warszawie, wykazy *zawierające informacje o ilości i jakości pobranej wody podziemnej oraz informacje o wysokości należnych opłat*, a także zbiorcze zestawienie informacji o zakresie korzystania ze środowiska³².

W badanym okresie, opłaty za korzystanie ze środowiska³³ za 2013 r. i 2015 r., zostały do 31 marca następnego roku wniesione³⁴ na rachunek Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego. Opłatę za 2014 r. wniesiono w dniu 3 kwietnia 2015 r.

(dowód: akta kontroli str. 329, 332-334, 520-528)

³² Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska dnia 27 lutego 2014 r. w sprawie wykazów zawierających informacje i dane o zakresie korzystania ze środowiska oraz o wysokości należnych opłat (Dz. U. poz. 274 z późn. zm.).

³³ Dokonywane z rachunku bankowego TBS „Wieliszew”.

³⁴ Termin określony w art. 285 ustawy POŚ.

W wykazach zastosowano obowiązujące³⁵ jednostkowe stawki za pobór wody podziemnej, przy czym współczynniki różnicujące nie odpowiadały zastosowanym metodom jej uzdatniania.

(dowód: akta kontroli, str. 229-230, 245-246, 516-517, 523-524, 531-532)

W kontrolowanym okresie terminowo przekazywano sprawozdania M-06 o wodociągach, kanalizacji i wywozie nieczystości ciekłych gromadzonych w zbiornikach bezodpływowych.

(dowód: akta kontroli str. 500-511)

3.2. Informowanie konsumentów o jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Opis stanu faktycznego

Na stronie internetowej Urzędu Gminy Wieliszew brak było informacji o jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Informacje o jakości wody, w formie sprawozdań z wyników badań jakości wody, były umieszczane na bieżąco³⁶ na stronie internetowej TBS „Wieliszew” od 2013 r. Natomiast na stronie internetowej Urzędu Gminy były umieszczone linki, w odpowiedniej zakładce BIP oraz w zakładce *Referaty i jednostki*, do strony internetowej TBS „Wieliszew”.

(dowód: akta kontroli str. 293-294, 328, 641-642, 655)

W kontrolowanym okresie, TBS „Wieliszew” otrzymywał bezpośrednio od PPIS okresowe oceny jakości wody, zgodnie z częstotliwością³⁷ określoną w rozporządzeniu Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi³⁸. Po rozpatrzeniu danych zawartych w protokołach z poboru próbek wody oraz na podstawie uzyskanych wyników badań ww. próbek, PPIS stwierdzał wykonanie ich zgodnie z wymaganiami określonymi rozporządzeniem w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi oraz stwierdzał przydatność wody do spożycia przez ludzi z wodociągu publicznego w Janówku Pierwszym i w Wieliszewie.

(dowód: akta kontroli str. 552, 560-567)

W kontrolowanym okresie do Gminy nie wpłynęły żadne wnioski w trybie ustawy o dostępie do informacji publicznej o jakości wody przeznaczonej do spożycia.

(dowód: akta kontroli str. 294)

Ustalone nieprawidłowości

W działalności Gminy w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Wójt Gminy nie zapewnił skutecznego nadzoru nad realizacją przez TBS, obowiązków związanych ze sporządzaniem i przekazywaniem sprawozdań dotyczących gospodarowania wodą przeznaczoną do spożycia przez ludzi. Brak skutecznego nadzoru spowodował wystąpienie następujących nieprawidłowości:

- 1) Nieterminowe wniesienie opłaty za pobraną wodę za 2014 r.

Zgodnie z art. 285 ust. 2 ustawy – *Prawo ochrony środowiska* podmiot korzystający ze środowiska wnosi opłatę za dany rok kalendarzowy do dnia 31 marca następnego roku.

W toku kontroli stwierdzono, na podstawie dokumentów przekazanych przez Gminę, że opłata za korzystanie ze środowiska za 2014 r., w kwocie 23.192,00 zł, została wniesiona na rachunek Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w dniu 3 kwietnia 2015 r., tj. trzy dni po obowiązującym terminie. Uiszczona kwota składała się z należnej opłaty za korzystanie ze środowiska w wysokości 23.177,00 zł oraz z kwoty 15,00 zł stanowiącej odsetki

³⁵ Zgodnie z obwieszczeniem Ministra Środowiska w sprawie wysokości stawek opłat za korzystanie ze środowiska (MP z 2012 r. poz. 766, MP z 2013 r. poz. 729 i MP z 2014 r. poz. 790).

³⁶ Z częstotliwością około 3 m-cy.

³⁷ Ocena jakości wody była sporządzana i doręczana TBS „Wieliszew” jeden raz w roku.

³⁸ Rozporządzenie z dnia 29 marca 2007 r. (Dz. U. Nr 61, poz. 417 z późn. zm.) oraz rozporządzenie z dnia 13 listopada 2015 r. (Dz. U. poz. 1989).

Zastępca Wójta Gminy w wyjaśnieniach podał, że „Opóźnienie o trzy dni opłaty za korzystanie ze środowiska za 2014 rok do Marszałkowskiego Województwa nie wynikało z umyślnego działania, a było rezultatem przeoczenia terminu.”.

(dowód: akta kontroli, str. 331, 520-528, 726)

2) Nieprowadzenie ewidencji o ilości i jakości pobranej wody.

Zgodnie z art. 287 ust. 1 ustawy – *Prawo ochrony środowiska* podmiot korzystający ze środowiska powinien prowadzić, aktualizowaną co roku, ewidencję zawierającą m.in.:

- informacje o ilości i jakości pobranej wody powierzchniowej i podziemnej;
- informacje o ilości, stanie i składzie ścieków wprowadzanych do wód lub do ziemi;
- informacje o wielkości, rodzaju i sposobie zagospodarowania terenu, z którego odprowadzane są ścieki, o których mowa w art. 3 pkt 38 lit. c.

W toku kontroli nie przedłożono kontrolującemu ww. ewidencji.

Zastępca Wójta Gminy w wyjaśnieniach podał, że „Ewidencja w badanym okresie była prowadzona, z powodu zmiany programu rozliczającego odbiorców wody TBS „Wieliszew” Sp. z o.o. nie ma możliwości wydrukowania ww. ewidencji, ponieważ dostęp do programu jest zablokowany przez producenta. W załączeniu protokół zdawczo-odbiorczy z dnia 30.06.2015 r.”.

(dowód: akta kontroli, str. 716)

3) Zaniżenie za 2013 r., 2014 r. i 2015 r. opłat za pobór wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Proces technologicznego uzdatniania wody pobranej w ujęciu Wieliszew polegał na odżelazianiu i odmanganianiu metodą aeracji i filtracji jednostopniowej, a na ujęciu Janówek I – na płukaniu powietrzem.

Zgodnie z § 9 ust. 7 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 października 2008 r. w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska³⁹, przy obliczaniu opłaty za pobór wody podziemnej, powinny zostać zastosowane następujące współczynniki:

- a) w przypadku ujęcia Wieliszew – 1 (jako najniższy współczynnik różnicujący ze stosowanych metod uzdatniania wody wymienionych w § 9 ust. 5 pkt 2 i 3),
- b) w przypadku ujęcia Janówek I – 1,25 (zastosowanie ma § 9 ust. 5 pkt 2).

W przedłożonych w trakcie kontroli wykazach zawierających informacje o ilości i jakości pobranej wody podziemnej, wody powierzchniowej oraz informacje o wysokości należnych opłat (Tabela A) sporządzonych za 2013 r. 2014 r. i 2015 r., przyjęto współczynnik różnicujący „0,5 – usuwanie amoniaku, koagulacja lub adsorpcja” i z jego zastosowaniem wyliczano wysokość należnej opłaty za pobór wody na ujęciu Wieliszew i na ujęciu Janówek I.

Zastępca Wójta Gminy w wyjaśnieniach podał, że „w wykazie zawierającym informacje o ilości i jakości wody podziemnej, wody powierzchniowej oraz informacje o wysokości należnych opłat został przyjęty błędny współczynnik różnicujący, który nie wynikał z umyślnego działania. W związku z powyższym do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego zostaną złożone stosowne korekty.”.

(dowód: akta kontroli, str. 229-230, 245-246, 516-517, 523-524, 531-532, 547)

4) Nieuwzględnienie, w rozliczeniu za rok 2015, ilości pobranej wody w ujęciu Wieliszew, w okresie braku jej opomiarowania.

W toku badania wpisów w książce eksploatacji ujęcia Wieliszew stwierdzono, że pod datą 25 czerwca 2015 r. dokonano wpisu: „Kontrola pracy urządzeń. S.U.W. – prawidłowa. Uwaga. Przestał działać wodomierz W1-4”, a wpis z dnia 6 lipca 2015 r. zawiera m.in. zapis o treści „Zainstalowano nowy wodomierz w miejsce uszkodzonego

³⁹ Dz. U. z 2015 r. poz. 1875.

W1-4 ze stanem 000000 m³". Natomiast nie został wpisany stan uszkodzonego wodomierza w dniu 25 czerwca 2015 r.

Wójt Gminy w wyjaśnieniach podał m.in., że „nie dokonano wpisu jaki stan wykazywał uszkodzony wodomierz ze względu na brak możliwości jego odczytu. (...) W okresie 25 czerwca – 6 lipca 2015 r. była pobierana woda ze studni, przy której był zainstalowany uszkodzony wodomierz. Dokonywany był pobór wody, ponieważ w tym okresie było duże zapotrzebowanie na wodę przez mieszkańców gminy Wieliszew. (...) Pobierana woda nie została uwzględniona w wykazie zawierającym informacje o ilości i jakości pobranej wody podziemnej i powierzchniowej oraz informacje o wysokości należnych opłat poprzez przeoczenie awarii wodomierza w SUW Wieliszew”.

NIK zauważa, że nieuwzględnienie ilości pobranej wody w okresie niefunkcjonowania wodomierza, spowodowało nierzetelne ustalenie ilości pobranej wody w sprawozdaniu M-06 i w wykazach zawierających informacje o ilości i jakości pobranej wody podziemnej oraz informacje o wysokości należnych opłat za korzystanie ze środowiska.

(dowód: akta kontroli str. 498, 500-508, 512-535)

5) Rozbieżności w danych o ilości pobranej wody w ujęciach Wieliszew i Janówek I.

Na podstawie dokumentów przekazanych przez Gminę, stwierdzono rozbieżne dane o ilości pobranej wody pomiędzy wykazami zawierającymi informacje o ilości i jakości pobranej wody podziemnej, a odpowiednimi sprawozdaniami statystycznymi M-06:

L.p.	Źródło danych	2015 r.	2014 r.	2013 r.
		w tys. m ³		
1	Zbiornicze zestawienie informacji o zakresie korzystania ze środowiska oraz wysokości należnych opłat	421	450	445
2	Sprawozdanie M-06	430	396	371
3	Różnica (poz. 1-2)	-9	54	74

(dowód: akta kontroli str. 500-545)

Zastępca Wójta Gminy w wyjaśnieniach podał, że „różnice w ilości poboru wody z ujęć Wieliszew i Janówek I w badanym okresie wynikają z pomyłki w sprawozdaniu M-06.”

(dowód: akta kontroli str. 716-717)

2. Niewłaściwe wypełnianie obowiązku informowania mieszkańców o jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Zgodnie z art. 12 ust 5 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków wójt jest obowiązany do informowania mieszkańców o jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Na stronie internetowej Urzędu Gminy w Wieliszewie nie zamieszczano komunikatów informujących o jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, o których mowa w § 23 ust. 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Co prawda, informacje o wynikach badań jakości wody znajdowały się na stronie internetowej TBS „Wieliszew”, lecz nie można było do nich dotrzeć bezpośrednio ze strony internetowej Urzędu Gminy – na stronie Urzędu, w zakładce Referaty i jednostki oraz w zakładce BIP, umieszczono jedynie odnośniki do strony internetowej TBS.

(dowód: akta kontroli str. 655)

Zastępca Wójta Gminy w wyjaśnieniach podał m.in., że „*Towarzystwo Budownictwa Społecznego "Wieliszew" Sp. z o.o. zamieszcza informacje o jakości wody na swojej stronie internetowej. Link do strony internetowej TBS Wieliszew, jest zamieszczony na stronie internetowej Gminy Wieliszew oraz w zakładce BIP*”.

(dowód: akta kontroli str. 641-642)

Zdaniem NIK, Wójt Gminy niewłaściwie wypełniał obowiązek, o którym mowa art. 12 ust 5 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków. Zastosowana ścieżka pozyskania informacji o jakości wody w dużej mierze może stanowić utrudnienie w realizacji prawa konsumentów do pozyskania tej informacji. Nie każdy zainteresowany może posiadać wiedzę, że przedmiotowa informacja znajduje się na stronie internetowej TBS „Wieliszew”. Natomiast na stronie internetowej Urzędu Gminy również nie zamieszczono komunikatu o miejscu zamieszczania tej informacji, ani nie umieszczono linku bezpośrednio do tych informacji.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁴⁰, wnosi o:

- 1) zapewnienie skutecznego nadzoru i egzekwowanie realizacji obowiązków przez Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Wieliszew”, działające jako zarządca ujęć wody stanowiących własność Gminy, w tym w szczególności:
 - realizację wszystkich obowiązków określonych w pozwoleniach wodnoprawnych dla ujęcia Wieliszew i ujęcia Janówek I;
 - prowadzenie rzetelnej ewidencji, o której mowa w art. 287 ust. 1 ustawy – *Prawo ochrony środowiska* i zapewnienie do niej dostępu;
 - stosowanie prawidłowych współczynników różnicujących przy naliczaniu opłaty za pobór wody podziemnej;
 - aktualizację złożonych wykazów zawierających *informacje o ilości i jakości pobranej wody podziemnej oraz informacje o wysokości należnych opłat*, w tym uwzględnienie ilości pobranej wody w ujęciu Wieliszew, w okresie braku jej opomiarowania;
 - weryfikację poniesionych opłat za pobór wody za 2013 r., 2014 r., i 2015 r. oraz dokonanie prawidłowej opłaty za te lata, uwzględniającej należne odsetki;
 - sporządzanie sprawozdań M-06 i wykazów zawierających *informacje o ilości i jakości pobranej wody podziemnej oraz informacje o wysokości należnych opłat na podstawie rzetelnie prowadzonych odczytów wskazań wodomierzy i ich ewidencji*;
- 2) prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych funkcjonujących na terenie Gminy Wieliszew, o której mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1 ustawy o *utrzymaniu czystości i porządku w gminach*;
- 3) informowanie mieszkańców o jakości wody przeznaczonej do spożycia zgodnie z wymogami, określonymi w § 23 ust. 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia w *sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi*.

⁴⁰ Dz. U. z 2015 r. poz. 1096 oraz z 2016 r. poz. 677.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń	<p>Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.</p> <p>Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Środowiska Najwyższej Izby Kontroli.</p>
Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków	<p>Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.</p> <p>W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.</p>

Warszawa, dnia 11 lipca 2016 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Środowiska

Dyrektor
Anna Krzywicka

Kontroler:

Jolanta Zielińska
główny specjalista k.p.